

‘Een gaswolk verwacht je in de Botlek maar niet in Menaldumadeel.’

Burgemeester Gerrie Van Delft-Jaasma over een lekkage van salpeterzuur in Dronrijp

Op vrijdagmorgen 6 november 2009 scheurt in de plaatselijke Campinafabriek in Dronrijp een slang van een tankwagen, die op dat moment salpeterzuur aan het lossen is. Het merendeel van het ontsnapte zuur wordt afgevangen, maar een kleine wolk ontsnapt en drijft over de kern van Dronrijp. Burgemeester Gerrie Van Delft-Jaasma van de gemeente Menaldumadeel is op het gemeentehuis wanneer de sirenes afgaan. Een gesprek over opschaling en alarmering bij een wolk met gevaarlijke stoffen.

‘Ik was aan het werk op het gemeentehuis toen ik door de meldkamer werd gebeld’, zegt Gerrie Van Delft-Jaasma. ‘Bij de fabriek was een slang lekgeraakt toen een vrachtwagen daar salpeterzuur aan het lossen was. De zorg ging in eerste instantie uit naar een medewerker van Campina, die iets van het zuur over de eigen kleding had gekregen en er ook iets van had ingeademd. Het eigen personeel was gewaarschuwd door de bedrijfshulpverlening van Campina. Men had nog getracht zelf het probleem op te lossen, maar op enig moment werd duidelijk dat de slang bleef lekken. De directe omgeving rond de tankwagen werd ontruimd en om 9.39 uur is de meldkamer via 112 gebeld. De brandweer kwam ter plaatse en constateerde om 9.53 uur dat een wolk met salpeterzuur was ontsnapt. Achteraf gezien was die wolk waarschijnlijk al verwaaid toen de brandweer het lek constateerde, maar dat weet je op dat moment niet. De meldkamer heeft toen een GRIP3 alarm afgegeven en heeft mij ook gebeld.’

Van Delft-Jaasma krijgt vanuit de meldkamer de instructie mee om bovenwinds aan te rijden als ze bij de fabriek gaat kijken. ‘Die opmerking vond ik wel frappant, omdat we in oefeningen juist leren om niet naar de plek van de brand of ramp te gaan. Ik heb de centralist gezegd dat ik er niet over piekerde om te gaan kijken en vanuit het gemeentehuis aan de gang zou gaan als dat nodig was.’ Korte tijd later volgt het advies om de bevolking te waarschuwen. ‘In Fryslân heb je te maken met reisafstanden. Een meetploeg is in de Botlek snel ter plaatse, maar hier gaat er door de fysieke afstand enige tijd overheen. De operationeel leider constateerde op basis van de meetgegevens dat het verstandig was om de bevolking te informeren. Vervolgens is de meldkamer de opdracht gegeven om de sirenes in werking te stellen. In de meldkamer kunnen ze de sirenes zo aansturen dat die alleen in een bepaald postcodegebied afgaan. Door een fout op de meldkamer was echter de sirene in Dronrijp uitgezet, terwijl alle andere sirenes in de hele provincie afgingen. Die fout is vrij snel hersteld, maar toen hadden wij wel de poppen aan het dansen. Want niemand snapte meer wat er aan de hand was.’

Doktersassistente

In korte tijd staat de telefoon op het gemeentehuis in Menaldumadeel roodgloeiend. ‘Mensen begonnen te bellen in de hoop dat de gemeente duidelijkheid kon verschaffen. Het was voor iedereen schrikken. Een ongeluk als dit verwacht je in de Botlek of in het Westelijk Havengebied in Amsterdam, maar niet in het landelijke Menaldumadeel. Gelukkig was voor ons al vrij snel duidelijk dat het gevaar geweken was. De wolk heeft Menaldum zelf niet eens gehaald. Desondanks hebben we zo snel als mogelijk een ambulancepost ingericht waar mensen met vragen en gezondheidsklachten terecht konden. Al was het maar om mensen daar gerust te kunnen stellen.’ Een geluk bij een ongeluk is het feit dat de ontsnapping van de gaswolk op vrijdagmorgen plaatsvindt. ‘Veel van de ambtenaren wonen buiten de gemeente. De gemeentesecretaris woont op 20 km afstand van het gemeentehuis. Omdat het onder werktijd gebeurde hadden we nu in korte tijd het beleidsteam paraat. Maar ook daarin loop je tegen onverwachte dingen aan. Degene die de liaison vormt tussen het commando op de plaats van het incident en het beleidsteam had net een

laserbehandeling aan zijn ogen gehad. Hij mocht niet rijden en moest eerst een chauffeur regelen. Daar houd je in de planvorming geen rekening mee. Al vrij snel kreeg de gemeente het verwijt dat we te laat waren geweest met het informeren van de bevolking. Voor een deel hadden mensen daar gelijk in, anderzijds liepen er ook allerlei lijntjes die we niet voor hadden kunnen zijn. Een van de medewerkers in de fabriek had bijvoorbeeld zijn dochter gebeld, een doktersassistent in Dronrijp, met de mededeling dat ze de school moest bellen om de kinderen binnen te houden. In alle eerlijkheid vind ik het alleen maar goed wanneer mensen zulke adequate initiatieven nemen. Voor ons heeft het als crisisteam wel duidelijk gemaakt dat we in dergelijke scenario's goed moeten nadenken over de impact op verzorgingshuizen, kinderdagverblijven en dergelijke. Er is een aantal verblijfsinrichtingen die je los van de sirene nog zou moeten nabellen. Dat heeft deze crisis ons wel geleerd.'

Rampenzender

Ook de rol van de rampenzender is een punt van aandacht geworden na het gaslek. 'De operationeel leider heeft zelf met Omrop Fryslan gebeld met het idee een soort voorwaarschuwing te doen. In de trant van "het kan zijn dat we jullie straks inschakelen, dan weten jullie er alvast van". Bij de omroep is men toen direct aan de slag gegaan. Op een gegeven moment liepen de vrije nieuwsgaring en de informatie van de overheid door elkaar. Bij de omroep speelt daarbij nog het punt mee dat ze standaard Friestalig uitzenden. De vrije nieuwsgaring was daardoor in het Fries, wat weer tot commentaar leidde van mensen die het Fries niet machtig waren. Die maken niet een scherp onderscheid tussen de rol van de rampenzender en de rol van de vrije nieuwsgaring. Dat kun je de luisteraars van Omrop Fryslan ook niet verwijten, maar het was wel een punt van aandacht in het overleg dat we nadien met de omroep hebben gehad.'

Het voorval in Dronrijp heeft de hulpverleningsdienst Fryslan ook duidelijk gemaakt dat er met een nodeloos ingewikkelde alarmeringsprocedure wordt gewerkt. 'Uit de latere evaluatie hebben we begrepen dat in andere regio's veel sneller wordt gealarmeerd. In de regio Rotterdam-Rijnmond heeft de meldkamer bijvoorbeeld het mandaat om zelf de knop van het sirene-alarm in te drukken. Op dit moment zijn wij binnen onze eigen regio aan het overleggen of we het niet op een vergelijkbare manier moeten inrichten.'

Bewonersbijeenkomst

Op de bewonersbijeenkomst die de burgemeester voor de inwoners van Dronrijp heeft organiseert speelde ze open kaart. 'We hebben niet geprobeerd om het mooier te maken dan het was. Ik heb de mensen gezegd dat ik mij kon voorstellen dat ze enorm geschrokken waren. Want dat was ik zelf immers ook. Bovendien heb ik gezegd dat we weliswaar dachten dat we de procedures redelijk goed hadden gevolgd, maar dat het best z zou kunnen zijn dat mensen in de zaal een hele andere ervaring hadden. Ik heb met de brandweer, GGD en Campina toegelicht wat er was gebeurd en waar wij punten voor verbetering zagen. De GGD was gelukkig in staat om de grootste onrust weg te nemen. Mensen die last hadden gehad van prikkelende luchtwegen kregen te horen dat het gaslek verder geen consequenties had gehad. De stof slaat zich niet op in het lichaam. De bijdrage van de GGD nam veel van de vragen weg.'

Gouden oefening

Terugblikkend ziet Van Delft-Jasma het gaslek van Dronrijp vooral als een gouden oefening. 'Ik heb met collega's in Friesland de casus besproken. Ook is duidelijk geworden dat je elkaar in dit soort situaties ook moet bijstaan, omdat er ontzettend veel op de gemeente afkomt. Het heeft bij ons in de regio wel een slinger gegeven aan het organiseren van de oranje kolom. Het verhoogde gevoel van urgentie is uiteindelijk een voordeel van het gaslek geweest.'